

Sovjet tørvar hjálp

FAÚR ella eingin hevði bert fyri einum ella tveimum árum síðani kunnað ímyndað sær, at so nógvur og stórar broytingar skuldu fara at henda í Sovjetsamveldinum uppá so stutta tíð sum veruleikin nú er. Frá at vera eitt av heimsins stórveldum, er Sovjetsamveldið nú við at syndrast — fara í uppløysing.

GONGDIN hesar seinastu dagarnar eftir miseydnadum kvettroyndina hevur ikki sprott orkymlað allan umheimin, tí frá einum degi til annan — hava vit verið vitni til at síggja Sovjetsamveldið verða sent 50 ár aftur í tíðina við harðrendum kommunistiskum einaræði til síðani at verða miðdepið fyri demokratiskum rørsli, ið vilja slíða einaræðisleikurnar.

NEYVAN finst nokur einfald patentloyn uppá trupulleikarnar í hesum stóra ríki. Fólkasløg, sum hava verið kúgað og tvingað at liva undir kommunistiskum einaræði í meira enn 70 ár, hava sjálvandi ílt við at fóta sær, nú tá henda totalitera skipanin fer í spørir. Demokrati og fólkaræði skal nú avloysa hesa skipan, men tað er ikki uttan forðingar. Hesar finna vit í tí sannroynd,

at fleiri av lýðveldunum nú vilja gerast sjálfstýrandi og ráða yvir egnum landamærkum. Tað sentralstýrið í Moskva higartil hevur megnað, skulu stýrin í teimum einstøku lýðveldunum nú klára, t.v.s. at tryggja, at tað ikki tekur seg upp veruligt borgarakríg millum tey einstøku lýðveldini, eitt nú um ásetan av landamarki.

VIT hoyrdu nú um dagarnar, at stýrið í Ruslandi tilskilar sær rætt til at innlima partar av grannalýðveldunum, har nógvir russarar búa, upp í Rusland. Hetta fekk alt fyri eitt leiðarar í øðrum lýðveldum at hóttá við veruligum kríggi, um Rusland fór at gera álvara av síni hóttan. Vit hóma tí her ein vanda, sum kann fáa álvarsligar fylgjur fyri demokratið og royndirnar at reformera búskapin.

TAÐ er greitt, at Gorbátjov í verandi stöðu hevur ongan lættan leiklut sum forseti Sovjetsamveldisins. Hann hóttir nú við at leggja frá sær, um tey einstøku lýðveldini ganga ov langt í sínum krøvum um sjálfstýri. Gera tey tað kortini og Gorbátjov ger álvara av hóttan síni, tá er spurningurin um, hvat ein maður sum Jeltsin megnar og um leiklutur hansara í dag í heila tikið er nógv øðrvísi enn tann hjá Gorbátjov. Vit síggja, at Jeltsin nú bráðliga hevur tikið somu stöðu sum Gorbátjov,

sum miðar móti at varðveita okkurt slag av sentralstýri og samveldi. So státt eru hesir fyrrverandi mótstøðumenninir nú bráðliga samdir um at varðveita eitt Sovjetsamveldi tó í broyttum líki. Og tekur ein Jeltsin við eftir Gorbátjov, skulu vit heldur ikki taka sum givið, at allar súðir harvið eru syftar. Neyvan verður hann førur fyri at fylla mat-hillarnar og at fáa lýðveldini at makkja rætt. Spurningurin er tí, um ikki einasta gongda leiðin er hon, at hesir báðir royna at samstarva.

EITT av málunum, sum kann elva til stórar trupulleikar, um øll lýðveldini skulu fara hvørt sítt, eru kjarnorkuvápnini. Hesi eru at finna í fleiri av lýðveldunum, og verður øll sentralstýring niðurlögð og harvið eisini felags hernaðarlaga eindin, so stingur spurningurin seg upp, hvør skal standa við ábyrgdini av kjarnorkuvápnunum. Ein kann bara ímynda sær vandan, um tað brestur á borgarakríggi í landinum, og at fleiri av lýðveldunum tá hava atgongd til hesi oyðandi vápnini.

ØLL ynskja vit einaræðið og totalitera kommunistiska stýrið í Sovjet har piparið grør. Spurningurin er bara, hvussu íbúgvarnir í hesum stóra landi sleppa best burtur úr eini broytingartíð! Tað, sum umræður nú, er at fáa búskapin aftur á

føtur. Men til tess er helst neyðugt við eini grundleggjandi broyting í allari samfelagsskipanini, og hetta vita vit tekur tíð. Tvs. at sovjetbúgvur eru noyddir til at vísa tol og at kjósa sær tey bestu fólkini, teir eiga, at standa á odda í hesi tillag-ingartíðini til demokrati og sunnari búskap.

VIT í vesturheiminum, sum so leingi hava ynskt kommunistiska einaræðið avtikið í Sovjet, hava fingið ynski okkara uppfyllt. Henda skipan er um at fara í søguna. Men eisini vit hava ábyrgd mótvægis sovjetiska fólkinum. Vit eiga at vera við til at fáa land og fólk á føtur aftur og tað gerst best við at lata fólkinum hjálp til sjálvhjálp. Kanska nýggjasta amerikanska uppskotið um at skerja útreiðslurnar til amerikonsku verjuna og brúka peningin til at hjálpa sovjetbúgvum í staðin, er eitt tað besta uppskotið í langa tíð, og tað, sum einabest lýsir veruligu stöðuna. Hetta uppskotið áttu vit í Europa at tikið til eftirtektar. Tað var Gorbátjov, sum broytti sovjetisku kósina og fór undir avvápnad, latið okkum í vesturheiminum nú vísa úrslitum hansara so mikið av virðing, at vit halda fram við avvápnadinum og m.a. brúka pengarnar til at byggja upp aftur Sovjet.

sosigaley

Dimmalætting

SVØGGA
TÍÐIND

DAEBLADIÐ

TRÚA
KRUSUR

14. SÍTTIMA

FRIÐ FÖROYAR

NORÐLÝST

Dimma og politiskt einaræði

Dimmalætting skrivur í oddagrein í gjár um politiska einaræðið, sum er í landinum. Blaðið skrivur: »Politiska einaræðið, sum í løtuni er í hondum á landsstýrisins, sum Javnaðarflokkurin og Fólkaflokkurin hava skipað, hevur enn ikki fingið upp í lag at royna at bjarga landinum frá at koma uppáftur úr botninum. Javnaðarparturin í landsstýrinum, sum annars ongan tíð hevur verið vælsinnadur fyri rævmagnsfelagnum SEV, hevur nú skift stöðu og saman við Fólkaflokkfelaga sínum gjørt hetta felag til eitt enn størri monopolfelag enn áður við at styrkja tess monopol við ljósi og makt til eitt

einaraði av so at siga sama slagi, sum sitandi landsstýri sjálvt hevur: einki rævmagnsljós uttan úr føroyskum vatni og útlendskari olju, og einki iskoyti til ljós og framleiðsluvirkið ókeypis uttanífrá fyri einki (vindmyllur), tí at hetta er ókeypis. Sjálvt føroysk vindmylluvirki telja eygslónliga einki! At fara undir at nýta streymmegina í Vestmannasundi til at økja um SEV hevur ongan áhuga, tí at tað kann kosta rættiliga nógv at fáa tað í lag, hevur sín kostnað, men at fáa ókeypis vindmyllur til el-framleiðslu verður urakað, tí at hon kostar einki! Tað er politikkur SEV's, og tað er nakað tað sama, sum er ráðandi politikkur hjá Javnaðar- og Fólk-

flokspolitikarum í Føroyum í dag — á sama hátt, sum monopolpolitikkurin, sum galdandi var í tí handelsmonopol, galdandi fyri Føroyar í gomlum døgum! Nú henda dagin læt varaløgmaður landsstýrisins, Jógvann Sundstein lýsa, at landsstýrið var hugað fyri, at stórar og smáar kommunur í landinum eiga at ganga saman, so at kommunutíð kundi fara munandi niður. Hetta ljóðar einfalt og væl. Men um smáar kommunur greiða skyldur sínar væl, men størri kommunur illa, hvussu kemur so at fáa betri skil á hjá báðum? Ein veit, at súkt ber illa til fíggarliga, tí at smærri kommunur við hvørt eru fíggarliga væl fyri, men hinar

størru ikki! Skilið í súkum landsstýrisuppskotið man vera lítið og einki. Men undir øllum víður-skiftum tænið tað neyvan landsstýrinum, tað stillar føroysku kommunurnar sjálfstýrisliga illa».

Undirhúsið má varðveitast

Tað munnu finnst fá ella helst eingi tiltøk her á landi, sum hava verið so vælumtøkt og so gevandi fyri eldri og onnur sum Undirhúsið í Havn. Tað verður sagt um staðið í Vágshotni, at eingin sosialur stovnur kann metast ájavnt við tað. Ongastaðni verður gjørt so gott og stórt arbeiði fyri eldri fólk sum her — við egnari hjálp. Nú frætta vit so, at vandi er fyri, at Undirhúsið verður niðurlagt. Hetta er tí at leigarin, Shell, sum hevur hýst Undirhúsinum, nú hevur sagt upp, og tí at eigarin av holumum, ein heilsa í Havn, ikki veit, hvat hølina skulu brúkast til. Vit mugu so bara vóna, at tað finst gott fólk, sum

ynskja at Undirhúsinum skal vera liv lagað. Hetta er eitt so týðningarmikið tiltak, ja er sogar ein partur av Havnar søgu — farnari menn ikki minst nú livandi, so har mugu allar góðar kreftir nú savnast um at tryggja, at Undirhúsið ikki verður niðurlagt. Tórshavnar Kommuna átti eisini at tikið eina hond í.

